

Муниципаль бюджет гомумбелем бирү учреждениясе “Татарстан Республикасы Нурлат шәһәре 8нче номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе”

<p align="center">« Каралды »</p> <p>методик берләшмә утырышында Методик берләшмә житәкчесе <u>[Signature]</u> /Мазитова Л.К./ Протокол № 1 « 27 » август 2018 ел</p>	<p align="center">«Килешенде»</p> <p>Укыту эшләре буенча директор урынбасары <u>[Signature]</u> /Григорьева Г.Д./ « 28 » август 2018 ел</p>	<p align="center">« Раслыым»</p> <p>Мәктәп директоры <u>[Signature]</u> /Граф А.А./ Приказ № 253 « 29 » август 2018ел</p>
--	--	--

**1 нче квалификациян категорияле
татар теле һәм әдәбияты укытучысы
Хатыйпова Фәридә Жамалетдин кызының
рус мәктәбенең (1-4) сыйныфта укучы татар балаларына
туган тел (әдәби уку) дәресеннән эш программасы
база дәрәжәсе**

**“29” август 2018 нче ел
№1 беркетмә белән педагогик
киңәшмә утырышында кабул ителде.**

2018-2019 нчы уку елы

Программаны үзлештерүдә көтелгән нәтижәләр

Башлангыч гомуми белем бирүдә яңа федераль дәүләт стандартларының төп максаты һәм бурычы булып балаларда белем алырга кызыксыну һәм теләк уяту, мөстәкыйль уйларга, алган белемнәрен практикада куллана белергә өйрәтү. Яңа буын федераль дәүләт стандартларының принципияль аермалыгы булып белем алуның күрсәткеченә, нәтижәсенә ориентлашу тора. Белем алуның планлаштырылган нәтижәләргә түбәндәге төгәл билгеләнгән төп таләпләр куелды:

- **шәхси нәтижәләр** (баланың шәхси сыйфатлары, белем алуга әзерлегә һәм белем дәрәжәсен , танып белүен үстерүгә сәләтле булуы);
- **предметара нәтижәләр** (баланың белем алуга сәләтен һәм алган белемнәрен практикада куллана белү осталыгын булдыручы универсаль уку гамәлләре);
- **предмет нәтижәләре** (уку предметын өйрәнү барышында яңа белемнәр алуда, аларны куллануда укучылар тарафыннан үзлештергән тәҗрибә)

Укытучы алдында укучы шәхесен үстерүдә нәтижәләргә ирешү өчен тәп педагогик мәсьәлә булып балаларда **универсаль уку гамәлләрен** (УУГ) формалаштыру тора. Универсаль уку гамәлләрен өйрәнү укучыларга яңа белемнәренә уңышлы үзлештерергә, танып белүнең төрле өлкәсендә ориентлашырга, белем алуга теләк тудыруга мөмкинлек бирә.

Федераль дәүләт стандартлары түбәндә чагылдырылган планлаштырылган нәтижәләргә ирешүгә ориентлаша.

Шәхси нәтижәләр:

- 1) Туган республикага, туган илгә, халкына, ил тарихына карата гражданлык нигезләре, үз милләтен ярату, татар булуы белән горурлану хисләре формалаштыру;
- 2) табигать, халык, культура, дин төрлеләгән берләштергән дөньяга социаль караш формалаштыру;
- 3) башка халыкларның культурасына, тарихына хөрмәтле караш, башкалар фикеренә карата түземлелек формалаштыру;
- 4) укучының тоткан урынын, укучы ролен кабул итү, укуга карата кызыксыну уяту, укуның шәхсән мәгънәсен аңлауны формалаштыру;
- 5) әхлакый нормаларны кузаллауға нигезләнеп, укучының үз эшлэгән эшләре өчен шәхси җаваплылыгын, мөстәкыйльлеген үстерү;
- 6) эстетик ихтыяж һәм хис формалаштыру;
- 7) башкалар хисен аңлау, кайгырта белү, шәфкатьлелек, мәрхәмәтлелек, әхлакый хисләрен үстерү;
- 8) балаларның дуслары, олылар белән хезмәттәшлек итү күнекмәләрен формалаштыру, конфликтлы ситуацияләренә булдырмау һәм алардан чыгу юлларын таба белүләрен үстерү;
- 9) куркынычсыз һәм сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, төрле тормыш ситуацияләренә һәм әдәби әсәрләрдәге геройларның гамәлләренә кешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;
- 10) ижади хезмәткә, эшнен нәтижәсенә мотивация булдыру, материал һәм рухи байлыklarга сак караш формалаштыру.

Предметара нәтижәләр укучылар тарафыннан үзлештерелгән регулятив, танып белү, коммуникатив универсаль уку гамәлләрен чагылдыралар.

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

- 1) эшчәнлек өчен эш урынын әзерләү;
- 2) укытучы ярдәме белән уку проблемасын табу һәм формалаштыру;

- 3) укытучы ярдәме белән эшне планлаштырырга өйрәнү;
- 4) укытучы ярдәмендә эшнен дәрестеген тикшерү;
- 5) эш барышында гади генә эш кораллары белән эш итә белү (линейка, карандаш, бетергеч...) һәм өстәмә чаралар (информацион һәм коммуникацион технологияләр, белешмә әдәбият һ.б.) куллана белү;

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

- 1) дәрестек белән эш итә белү;
- 2) хәрефләрне танып, текстны (хикәя, шигырь, әкиятне) сәнгатьле итеп уку;
- 3) этнокультура өлкәсенә караган сүзләр булган текстны, сүзлекләр кулланып, аңлап уку;
- 4) текста очраган таныш сүзләргә таянып, яңа сүзләрнең мәгънәсенә төшенү;
- 5) текстны сәнгатьле итеп укыгач, сорауларга җавап бирү;
- 6) укытучының сорауларына җавап бирә, тиешле мәгълүматны таба белү;
- 7) предметларны чагыштыра, охшаш һәм аермалы якларын билгели белү;
- 8) укылган яки тыңланган зур булмаган текстның эчтәлеген кыскартып яки, тулыландырып сөйли белү;

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

- 1) дәрестә һәм төрле ситуацияләрдә диалогта катнаша белү;
- 2) үз фикерләрен телдән, яки язмача җиткерә белү;
- 3) укытучының, классташларның сорауларына җавап бирү;
- 4) сөйләм этикеты нормаларын үтәү: исәнләшә, сабуллаша, рәхмәт белдерә белү;
- 5) башкаларның сөйләмен тыңлый һәм аңлый белү;

Предмет нәтижеләрен чагылдыра:

- 1) уку предметының эчтәлеген, максаты;
- 2) дәрестектәге шәхси, регулятив, танып белүгә, коммуникатив, предмет нәтижеләренә юнәлтелгән продуктив биремнәр.

Әдәби уку фәне материалының эчтәлегенә.

I сыйныф (33 сәгать)

1.Әзерлек чоры (3 сәг)

Укучыларны мәктәп темасына кагылышлы сүзләр белән таныштыру.Үзара аралашырга өйрәтү.Көндәлек режим белән таныштыру.Дәрестә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре белән танышу..Гаилә темасына әңгәмә үткәрү.Туган телдә сөйләм күнекмәләре булдыру.

2.Әлифба чоры (18 сәг)

Балалар Әлифбадан әдәби укуга сиздермичә генә, эзлекле рәвештә күчәргә тиеш. Кече яшьтәге мәктәп балалары аңлап укуның беренчел күнекмәләрен ала, халык авыз ижатының жанрлары белән таныша һәм аларны тормышта кулланырга өйрәнә. Аптыраткыч-алдавыч, әйләнмәле, чылбыр әкиятләренң сюжет-композиция үзенчәлекләрен аера, авторларның чәчмә һәм шигъри текстлары белән таныша. Халык авыз ижаты һәм шагыйрьләренң шигъри әсәрләре аша, юл ахырындагы охшаш сүзләргә нигезләнеп, рифма, кабатлаулар, сәнгатьлелек турында беренчел кузаллау булдырыла.

Кыска текстлар һәм аларга ясалган иллюстрацияләренә чагыштырып, әдәби образның сәнгатьнең төрле төрләрендә тасвирлануы аңлатыла. Беренче сыйныфны тәмамлаганда бала текстны аңлап укырга һәм аның эчтәлегенә буенча үз фикерләрен әйтә белергә тиеш (дәреслектә бирелгән конкрет сорауларга җавап бирү формасында).

Балаларда халык авыз ижаты турында гомуми кузаллау булдырыла, алар проза һәм поэзиянең үзенчәлекләрен танып беләләр, “автор”, “әсәрнең исеме” төшенчәләре бирелә, әсәрдәге персонажларны танып әйтә алалар.

Беренче сыйныфтагы төп бурыч — укуга кызыксыну тәрбияләү һәм дәрәс уку күнекмәләре булдыру — икенче сыйныф өчен дә актуаль булып кала.

Программа әдәби әсәрләр белән эшләү юллары, алымнары белән таныштыра, шул ук вакытта укытучыга ижади эшләү мөмкинлегенә дә калдыра.

Шигырь һәм проза. Шигъри һәм чәчмә әсәрләр турында гомуми кузаллау булдыру. Әдәби әсәрнең исеме, авторы (язучы, шагыйрь), халык авыз ижатында билгесезлек (авторы юк).

3. Әлифбадан соңгы чор (12 сәг)

Халык авыз ижаты турында гомуми кузаллау булдыру. Авторның булмавы, телдән сөйләм, практик-уен характерындагы кече жанр әсәрләре. Бишек җырлары, санамыш, табышмак, тизәйткеч, эндәшләр. Әйләнмәле һәм чылбыр әкиятләр. Халык авыз ижатының табышмак, әйләнмәле әкият кебек формаларын практик яктан үзләштерү.

2 нче сыйныф Туган тел(Әдәби уку) 35 сәг

1.Туган ил ул бер генә,чәчәк кенә,гөл генә (3 сәг).Туган тел,Ватаным татарстан,халыклар дуслыгы,чит-ят жирләрдә яшәгән кан кардәшләребез турында язылган хикәя,мәкалә һәм шигырьләр.

2.Халык әйтсә,хак әйтә (7 сәг) Татар халык җырлары,бию такмаклары,мәкаль,табышмак әйтешү,тизәйткеч,такмаза һәм санамышлар.Тормыш һәм хайваннар турында әкиятләр.

3.Алтын көз килә туган илемә (4 сәг). Кешеләрнең көзгә эшләре.Хайван һәм кош-кортларның көзгә тормышы.Табигать дөньясына кешеләрнең мөнәсәбәтенә багышланган әсәрләр.Көзгә табигатькә экскурсия.

4.Балачак мизгелләре (5 сәг)Кеше хезмәтененң өч төредә (физик хезмәт,акыл хезмәте,рухи хезмәт) кешеләргә игелекле булу, үзең яшәгән жирдә үсемлек һәм тереклекләргә мәрхәмәтле ,шәфкатьле булу,шәхси,күмәк хезмәт турында әсәрләр уку.

5. Ап-ак карлар яуганда (6 сәг) балаларның кышкы уку,уеннары.Кешеләрнең кышкы эшләре,хайван,кош-кортларның кышкы тормышы,кешеләрнең аларга ярдәм итүләре турында әсәрләр.

6.Яраткан кошларыбыз һәм хайваннарыбыз (7 сәг) Хайван,кош-кортларның үзара һәм кешеләргә ярдәме,кешеләрнең үсемлекләргә булышуы турында әсәрләр.

7.Яз килә,яз көлә (3 сәг) Кешеләрнең язгы эшләре,язын тереклек һәм үсемлекләр дөньясының уянуы: беренче яшеллекләр,чәчәкләр,кошларны каршылау,Сабан туге турында әсәрләр

3 нче сыйныф туган тел(әдәби уку) 35 сәг

1.Сау бул жәй,исәнме мәктәп! (6 сәг) Мәктәп һәм белем бирү темасына караган шигырьләр уку “Сау бул ,жәй! “ шигырьләрен уку.

2.Энже чәчтем,энже жыям (7 сәг) Татар халык авыз ижаты белән таныштыру.Татар халык авыз ижаты әсәрләрен төрләрен ачыклау.Табышмаклар,мәкальләр,мәзәкләр,татар халык жырлары,такмаклар,татар халык әкиятләре уку.

3.Алтын сукмак буйлап көз атлый (5 сәг) Көзгә табигатьгә күренешләр,үзгәрешләр,көз фасылының характерлы билгеләре.Көзгә урман ,жәнлекләр дөньясындагы үзгәрешләрне таний белү.

4.Кырга ак кардан юрган ябылган (3 сәг) Кышкы табигать бизәкләре ,кыш көне балалар уены.Кышкы айлар.Яңа ел бәйрәме.кышын кошлар һәм жәнлекләр,аларга ярдәм итү,аларны саклау.

5.Әдәпле кешеләр һәрчак була матур гадәтле (5 сәг) Кешегә хас булган әдәплелек сыйфатлары белән танышу.Кешеләргә яхшылык эшләү,изгелек итү,хайваннарны ярату һәм аларга ярдәм итү.

6.Гаиләдә туганлык хисләре (4 сәг) Ата-аналарның вазифасы ,балаларына шәфкатьле ,мәрхәмәтле булуы,авылда балаларның хезмәттә чыныгуы,өлкәннәргә ярдәме.

7.Яз бизәкләре (5 сәг) Язгы табигатьмизгелләре, кошлар дөньясының жанлануы,балалар күңелендә үзгәрешләр.Табигатьә үзгәрешләр,балаларда күзәтүчәнлек тәрбияләү.Шифалы үләннәрнең файдасын белү.

4 нче сыйныфТуган тел (әдәби уку) 35 сәг

1.Халык сүзе алтындыр,аңлаганга акылдыр (11 сәг) Халык авыз ижаты әсәрләре белән танышу.Халык авыз ижатына караган риваятьләр,мифлар,татар халык әкиятләре,бәетләр белән танышу.

2.Язучылар ижатында табигать (12 сәг) Табигатьтә үзгәрешләр,һәр ел фасылының үзенә генә хас булган билгеләрен күрә белү.Урман,чишмәләрнең кешелек дөньясында файдасын белү,табигатьне саклау.

3.Балачак әдипләре (8 сәг) Язучыларның балалар өчен язган әсәрләрен уку.Шигырь,хикәяләрне уку,язучылар фикерен белү.

1 Яхшылык эшләргә ашыгыйк (4 сәг) Шәфкатьле,мәрхәмәтле булу,өлкәннәргә ярдәм итү,ата-аналарга карата мәрхәмәтле булу.

1 нче сыйныфта туган тел дәресен укытуны календарь тематик планлаштыру.

№ п/ п	Б Ү л е к №	Дәрес темасы	Сәг. са-ны	Үткәру вакыты	
				План буен- ча	Факт-та
Телдән әзерлек чоры - 3 сәгать					
1	1	БСУ “Безнең мәктәп”!.Танышу дәресе	1	05.09	
2	2	БСУ “Безнең гаилә”	1	12.09	
3	3	БСУ Үзара аралашу.Жөмлә	1	19.09	
Әлифба чоры (18 сәг)					

4	1	[а] авазы, А, а хә-рефләре. [ә] авазы, Ә ә хә-рефләре.	1	3.10	
5	2	[и] авазы, И и хә-рефләре. [ы] авазы, Ы ы хәрефләре.	1	10.10	
6	3	[у] авазы, У, у хәрефләре. [ү] авазы, Ү, ү хәрефләре.	1	17.10	
7	4	Л авазы Лл хәрефләре т авазы. Тт хәрефләре	1	24.10	
8	5	[н] авазы, Н, н хәрефләре. [л] авазы, Л, л хәрефләре.	1	7.11	
9	6	[м] авазы, М, м хәрефләре.	1	14.11	

		[р] авазы, Р, р хәрефләре.			
1 0	7	[й] авазы, Й, й хәрефләре. [ң] авазы, ң хәрефе.	1	21.11	
1 1	8	Я, я,Ю,ю хәреф-ләре, аларның аваз мәгънәләре. [йы, йэ] авазы, Е, е хәрефләре.	1	28.11	
1 2	9	[д] авазы, Д, д хәрефләре. [т] авазы, Т, т хәрефләре.	1	5.12	

1 3	1 0	[з] авазы, З, з хәрефләре. [с] авазы, С, с хәрефләре.	1	12.12	
1 4	1 1	[г, гъ] авазлары, Г, г хәрефләре. [к, къ] авазлары, К, к хәрефләре.	1	19.12	
1 5	1 2	Ирен-ирен [w], ирен-теш [в] аваз-лары, В, в хәреф- ләре. [ф] авазы, Ф, ф хәрефләре.	1	26.12	
1 6	1 3	[б] авазы, Б, б хәрефләре. [п] авазы, П, п хәрефләре.	1	16.01	

1 7	14	[ж], авазы, Ж, ж хәрефләре. [ш] авазы, Ш,ш хәрефләре.	1	23.01	
1 8	15	[ж] авазы, Ж, ж хәрефләре. [ч] авазы, Ч, ч хәрефләре.	1	30.01	
1 9	16	[х] авазы, Х, х хәрефләре. [һ] авазы, Һ, һ хәрефләре.	1	6.02	
2 0	1 7	[йо]авазы, ё хәре-фе. [ц] авазы, Ц, ц хәрефләре. [щ] авазы, Щ, щ хәрефләре.	1	20.02	

2 1	1 8	ь һәм ъ хәрефләре булган сүзләргә уку.	1	27.02	
--------	--------	---	---	-------	--

Әлифбадан соңгы чор - 12 сәгать					
22	1	Уку күнекмәләрен тикшерү.	1	6.03	
23	2	Әкиятләр иленә сәяхәт.	1	13.03	
24	3	Санамышлар.	1	20.03	
25	4	Табышмаклар.	1	3.04	
26	5	Эндәшләр. Тизәйткечләр.	1	10.04	

27	6	Нәрсә ул рифма.	1	17.04	
28	7	Яраткан ша-гыйрьләребез.	1	24.04	
29	8	«Аю белән өч кыз» әкиятө.	1	8.05	
30	9	Әкиятләрне роль-лөргө бүлөп уку.	1	15.05	
31	1 0	Әсәр төрлөрөн билгеләү.	1	16.05	
32	1 1	Язучылар язган әкиятләр.	1	22.05	

33	1 2	Такмазалар. Уку-чыларның аңлап укуларын тикше-рү. Йомгаклау.	1	25.05	

2нче сыйныфта туган тел(әдәби уку) дәресләрен календарь-тематик планлаштыру

№ п/п	Бүл ек №п /п	Дәрес темасы	Сәг саны	Дата	
				ПЛАН	ФАКТ
1.Туган ил ул бер генә,чәчәк кенә,гөл генә.(3 сәг)					
1	1	Исэнме ,мәктәп! “Туган тел” Г Тукай	1	6.09	
2	2	“Минем Республикам”	1	13.09	
3	3	“Татарстан флагы” Р. Мәннан	1	20.09	
Халык әйтсә,хак әйтә (7 сәг)					
4	1	Татар халык авыз ижаты. Фольклор	1	27.09	

5	2	“Өпипә”, ”Матур булсын” (татар халык жырлары)	1	4.10	
6	3	Табышмаклар, Санамышлар	1	11.10	
7	4	Мәзәкләр	1	18.10	
8	5	Мәкальләр	1	25.10	
9	6	“Хәйләгә каршы хәйлә”(тат хал әкияте)	1	8.11	

10	7	БСҮ халык авыз ижатын бүлеген кабатлау	1	15.11	
2. Алтын көз килә туган илемә(4 сәг)					
11	1	“Көз” Г.Тукай. “Көз” М. Әхмәтжанов	1	22.11	
12	2	“Айлар алышынганда”	1	29.11	
13	3	“Көз жите” Н.Сладков	1	6.12	
14	4	Бүлекне йомгаклау	1	13.12	

3. Балачак мизгеллэре (5 сэг)					
15	1	“Тылсымлы сүзлэр” Й.Шэрэпова	1	20.12	
16	2	“Тэмле сүз” Ә.Бикчәнтәева	1	27.12	
17	3	“Рәхмәтләр хакында”Ш.Галиев	1	17.01	
18	4	“Тылсымлы сүз” Р.Гыйззәтуллин	1	24.01	

19	5	БСҮ Бүлекне йомгаклау	1	31.01	
4. Ап-ак карлар яуганда (6 сәг)					
20	1	“Кышкы юл” Ш.Бабич. “Ак кыш” Р.Миңнуллин	1 4. Балача к мизгел ләре.(5 сәг)	7.02	
21	2	“Кышкы уен”Г.Бакир	1	14.02	

22	3	“Кышкы урман табышмаклары”З.Хөснияр	1	21.02	
23	4	“Яңа ел килгәндә” (Вакытлы матбугаттан)	1	28.02	
24	5	“Чыршы бәйрәме”Р Корбан. “Һай,Кыш бабай”Ж Тәржеманов	1	7.03	
25	6	БСҮ Бүлекне йомгаклау	1	14.03	
5. Яраткан кошларыбыз һәм хайваннарыбыз(7 сәг)					
26	1	Г Сәгыйров “Акбай” “Ак песи”Р,Вәлиева	1	21.03	

27	2	М, Хөсәен ”Безнең дусларыбыз”	1	4.04	
28	3	Р,Батулла “Куян баласы Нуяк”	1	11.04	
29	4	“Үрдәк беренчелекне алган” Ә.Бикчәнтәева	1	18.04	
30	5	Хайваннар турында татар халык әкиятләре	1	25.04	
31	6	“Юмарт Дөя” Казах халык әкиятө	1	2.05	

32	7	БСҮ “Безнең дүрт аяклы дусларыбыз”	1	9.05	
6. Яз килә,яз көлә(3 сәг)					
33	1	Ә,Бикчәнтәева “Апрель ае» М,Шабәев “Ташу”	1	16.05	
34	2	Еллык арадаш аттестация эше Контроль тест	1	23.05	
35	3	Үткәннәрне кабатлау .Йомгаклау дәресе	1	30.05	

3 нче сыйныф туган тел (әдәби уку) дәресеннән календарь тематик план

№П/П	БҮЛЕК №	ТЕМА	СӘГ. САНЫ	ҮТКӘРҮ ВАКЫТЫ	
				План	Факт
1. Сау бул жәй, исәнме мәктәп! (6 сәг)					
1	1	БСҮ “Сау бул жәй, исәнме,мәктәп!	1	4.09	
2	2	В Нуриев “Китап”	1	11.09	
3	3	Г, Тукай “Кызыклы шәкерт”	1	18.09	
4	4	.Г .Морат. “Туган тел.”	1	25..09	
5	5	К,Насыйри “Акыллы һәм яхшы холыклы”	1	2.10	
6	6	Гыйззәтуллин. “Кечкенә Ринат”	1	9.10	
Энжә чәчтем, энжә жыям(7 сәг)					
7	1	БСҮ “Табышмак- зиһен ачкычы”	1	16.10	

4 нче сыйныф туган тел (әдәби уку) дәресен календарь-тематик планлаштыру

Дә рес №	Бү ле к №	Дәрес темасы		Үткәру вакыты	
				план	факт

1.Халык сүзе алтындыр, аңлаганга акылдыр.(11 сәг)

1	1	БСҮ “Халык сүзе алтындыр, аңлаганга акылдыр.”	1	5.09	
2	2	Татар халык әкиятә “Җил арба”1-2 бүлек	1	12.09	
3	3	“Җил арба” әкиятә 3-4 бүлек	1	19.09	
4	4	Мифлар.”Җил иясә”	1	26.09	
5	5	Миф “Тургай Һәм Кояш”	1		
6	6	Нәрсә ул бәет? “Сак-Сок” бәетә.	1	10.10	
7	7	Ф.Әмирхан “Ай өстендә Зәһрә кыз” әкиятә.	1	17.10	
8	8	Төрлә темага бәетләр уку.	1	24.10	

9	9	Үзеңне тикшер (кабатлау дәресе)	1	7.11	
10	10	Мәсәл “Карга белән Төлкә” “Чикерткә белән Кырмыска”	1	14.11	
11	11	М.Гафури “Тавык белән Үрдәк”Г.Тукай “Яшь агач”	1	21.11	
2. Язучылар һәм рәссамнар ижатында табигать (12 сәг)					
12	1	Г.Тукай “Ай һәм Кояш”.Фатыйма белән Сандугач”	1	28.11	
13	2	Г.Тукай “Шүрәле”	1	5.12	
14	3	М. Гафури “Болын”, ”Яңгыр”	1	12.12	
15	4	БСҮ Сынлы сәнгать музеенда “Ф.А Васильев «Яңгыр алдыннан”” картинасы	1	19.12	

16	5	А.Алиш “Койрыктар” 1-2 бүлөк	1	26.12	
17	6	А.Алиш “Койрыктар” 3-4 бүлөк	1	16.01	
18	7	А.Алиш “Кемгэ кирек, кемгэ кирекми”	1	23.01	
19	8	Н.Дәүли “Бала болыт”	1	30.01	
20	9	Г.Хәсәнов “Кышкы урман”	1	6.02	
21	10	БСҮ .И Э Грабарь “Февраль зәңгәрлеге”	1	13.02	
22	11	Ф.Яруллин “Иң бәхетле төн”	1	20.02	
22	12	Бүлөккә йомгаклау	1	27.02	
3. Балачак әдипләре (8 сәг)					

23	1	“Камырша” Ш.Галиев	1	6.03		
24	2	“Әни мин көчек күрдем”Р.Миңнуллин	1	13.03		
25	3	Дәү әти”, “Чыпчык баласы Чырчыр турында әкият” Х.Халиков	1	20.03		
26	4	Х Халиков “Нинди кош?”	1	3.04		
27	5	Х Халиков “Нинди кош?”	1	10.04		
28	6	Ф .Яруллин “Ап-ак иткән”, ”Бияләй”	1	17.04		
30	7	“Юылмас хурлык” Ф,Яруллин	1	24.04		
31	8	Бүлекне йомгаклау	1	8.05		

4. Яхшылык эшләргә ашыгыйк(4 сәг)

32	1	“Күгэрчен һәм малай”С,Әдһәмова “Дуслар”	1	15.05	
33	2	Д,Аппакова “Шыгырдавыклы башмаклар”	1	22.05	
34	3	Еллык арадаш аттестация эше Контроль тест	1	29.05	
35	4	Үткәннәрне кабатлау.Йомгаклау дәресе	1	30.05	

Укуның күләме һәм аны бәяләү

Уку дәрестәренең төп вазифасы — укучыларда дәрес, йөгерек, сәнгатьле итеп, текстның эчтәлеген аңлап уку күнекмәләре булдыру һәм үстерү, аларны китап белән эшләү алымнарына өйрәтү. Уку техникасы сыйныфтан сыйныфка . камилләшә барырга тиеш. Әйтик, 1 нче сыйныфта сүзләргә ижеклар буенча аңлап, дәрес уку күнекмәләре булдырыла, 2 нче сыйныфта ижеклар буенча салмак, аңлап, дәрес уку осталыклары формалаша. Укучылар, басымны дәрес куеп, кайбер сүзләргә тулысынча укыйлар. 3 нче сыйныфта аларның аерып сүзләргә белән йөгерек, аңлап укуга караган осталык һәм күнекмәләре камилләшә, сәнгатьле уку күнекмәләре тәрбияләнә. 4 нче сыйныфта исә уку осталыклары тагын да үсә. Сүзләргә уку күнекмәләре ныгый, логик басым һәм паузаларны саклап, сүзтезмә һәм жөмлөләр белән уку күнекмәләре формалаша.

Димәк, баланың уку сәләтен бәяләгәндә, текстның эчтәлеген аңлап, тиешле тизлектә, авазларны һәм сүзләргә дәрес әйтеп, интонацияне саклап, башкалар ишетерлек һәм аңларлык итеп уку аеруча мөһим урын алып тора. Кычкырып укыганда, сүзләргә дәрес әйтелешенә игътибар ителә. Аерып жөмлөләргә һәм текстны тиешле пауза белән логик басымны саклап укырга кирәк. Укучыларның сәнгатьле уку һәм телдән сөйләм осталыкларын дәрестән тыш оештырылган чараларда да камилләштерергә була. Дәрестән тыш укуны нәтижәле оештыруда төрле уеннар, сюжетлы рәсемнәр, видеомагнитофон, шулай ук миллиәтбезнең рухи байлыгын, мәдәниятен чагылдырган (культурологик компетенция) текстлар ярдәм итә. Төрле чаралардан файдалану укыган текстның эчтәлеген сөйләгәндә дә (кыскача, жентекләп яки сайланма) урынлы була. Кычкырып уку белән бергә, баланың эчтән уку мөмкинлекләрен камилләштерү турында да оңытмаса кирәк. Эчтән уку тизлегә дә гомуми таләпләргә туры килергә тиеш. Шуны да әйтергә кирәк: 1 нче сыйныфтан эчтән укырга өйрәтү бурычы куелмый (мәжбүри түгел).

Укуны гадел бәяләү максатыннан, укучыга 2—3 минутлык тоташ текст тәкъдим ителә. Шуннан соң аның уртача күрсәткечен (1 минутка ничә сүз укыны) табарга мөмкин.

Уку тизлеген баяләү күрсәткече

Сыйныфлар	Хәрефләр саны		Сүزلәр саны	
	Кычкырып уку	Эчтән уку	Кычкырып уку	Эчтән уку
I	85 -95		20 – 25	
II	120 - 155	140 - 290	30 -40	40 - 70
III	200 - 260	300 – 360	55 - 65	75- 105
IV	270 -400	390 – 460	65 - 75	110 - 120

Уку күнекмаларен баяләү

1 Программада каралган таләпләрне тулысынча үтәсә (авазларны, сүзләрне, жөмлөләрне дөрес, сәнгатьле итеп, пауза һәм логик басымны саклап укыса); укытучы биргән сорауларга җавап кайтара алса яки текст эчтәлеген аңлы рәвештә үзләштерсә, «5» ле куела.

2 Уку тизлеге гомуми таләпләргә туры килсә; сәнгатьлелек сакланса, ләкин укыган вакытта 2—3 әйтелеш хатасы җибәрсә; пауза һәм интонациягә караган төгәлсезлекләр булса; текстның эчтәлеген аңлап, укытучы сорауларына җавап бирә алса, «4» ле куела.

3 Уку тизлеге гомуми таләпләргә туры килмәсә; текстны сәнгатьле итеп укымаса; логик басымны дөрес куймаса; әйтелешкә караган 3—4 хата җибәрсә; текстны өзеп-өзеп укыса; укытучы биргән сорауларга җавап кайтарганда, төгәл сезлекләр китсә; 4—5 әйтелеш хатасы җибәрсә, «3» ле куела.

4 Уку тизлеге бик акрын булса; барлык сүзләрне дә өзеп-өзеп укыса; текстны сәнгатьле, аңлаешлы итеп укымаса; әйтелеш нормаларын тупас бозса; орфоэпия һәм интонация хаталары эчтәлекне аңлауга җитди комачаулык тудырса; сүзләрне әйткәндә, 6 дан артык тупас бозып әйтү булса, «2» ле куела.

1-4 нче сыйныфларда әдәби укудан үзләштерелергә һәм камилләштерелергә тиешле күнекмаләр

1 нче сыйныф ахырына укучы:

- текст буенча сорауларга җавап бирә;
- текст сүзләре белән эчтәлеген сөйли белергә һәм кемнәр катнашуын әйтеп бирә белергә тиеш.

2 нче сыйныф ахырына укучы:

- текстның темасын аңлата белергә;
- текстны вакыйгасы буенча өлешләргә тарката белергә;
- укытучы ярдәмендә текстның төп фикерен билгели белергә тиеш.

3 нче сыйныф ахырына укучы:

- текстагы вакыйга яки төп персонаж буенча аңа исем таба белергә;
- укытучының сорауына текстагы вакыйга яки эпизод белән җавап бирә белергә;

- текстның төп фикерен үзе билгели алырга;
- берничә текстны темасы буенча берләштерә белергә;
- укылган бүлеккә план төзи белергә тиеш.

4 нче сыйныф ахырына укучы:

- укылган кисәккә сайлап баш куя белергә ;
- текстны мәгънәви яктан бәйле кисәкләргә бүлә белергә;
- план төзи белергә;
- текстның эчтәлегә буенча сораулар куя белергә;
- укытучы ярдәмендә персонажга бәя бирә белергә;
- балалар тормышына якин әсәрләргә укытучы ярдәмендә дәвам итә белергә тиеш.